

КОСОВО И МЕТОХИЈА У ЦИВИЛИЗАЦИЈСКИМ ТОКОВИМА

Међународни научни скуп,
Косовска Митровица, 8-11. X 2009.

■ Универзитет у Косовској Митровици

Међународни научни тематски скуп „Косово и Метохија у цивилизацијским токовима” организовао је Филозофски факултет Универзитета у Приштини, са привременим седиштем у Косовској Митровици. Факултет је на тај начин обељежио јубилеј - педесетогодишњицу рада.

Преко тристотине истраживача различитих професија, како из Србије тако и из иностранства, одазвало се позиву организатора. Учесници Скупа су били: лингвисти и филолози, истраживачи књижевности, педагози и андрагози, историчари и историчари уметности, психолози, филозофи, социолози и правници.

Након свечаног отварања 8. октобра 2009. године, Скуп је започео рад по Секцијама који је трајао до 11. октобра 2009. године. У оквиру Скупа реализован је целодневни обилазак споменика културе, уписаних на Листу светске културне баштине: Пећке патријаршије, Дечана и Грачанице.

Целокупна организација, од самог доласка великог броја учесника у Косовску Митровицу, преко стручних путовања и рада по бројним Секцијама, била је на изузетно високом нивоу. Сви радови саопштени на Скупу биће објављени у XXXVIII броју Зборника радова Филозофског факултета, чија се промоција предвиђа на лето 2010. године.

У оквиру Секције за историју уметности, где је био саопштен и рад представника из Урбанистичког завода Београда, позиву организатора се одазвало преко двадесет колега. Организатор се руководио Програмом сачињеним сходно хронологији материје којим су се поједини радови бавили, па су тако презентовани радови од антике, преко средњег века, до новијег доба и модерне.

Рад мр Марте Вукотић Лазар, из Урбанистичког завода Београда: „Делатност архитекте Николе Добровића на Косову и Метохији шездесетих година XX века” бавио се једним

■ Цркве и манастири на Косову и Метохији
према: Београдске новине

■ Косовска Митровица - северни део, мост

■ Дечани

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE KOSOVO AND METONIJA IN THE FLOW OF CIVILIZATION

од последњих пројеката Николе Добровића, пројектом за *Железничку станицу Косово Поље* код Приштине. У периоду од 1960. до 1964. године, када је и настао пројекат за ову станичну зграду, директор Урбанистичког завода Приштине био је архитекта Башким Фехмију, један од Добровићевих студената, који му је упутио позив да, као консултант учествује и у изради Генералног урбанистичког плана Приштине. Тим поводом су и настале Добровићеве скице за Генерални план Приштине, које су касније кориштене као смернице у даљој разради овога плана.

Циљ овог саопштења био је да промовише мање експонирано деловање архитекте Николе Добровића на примерима идејних урбанистичких концепата и нерелизованих дела. Кроз скретање пажње научне јавности на ова Добровићева дела, промовише се идеја о потреби за бољим разумевањем модерног покрета и указује се на важност схватања мерљивих и немерљивих културних вредности тога покрета, како би се остварио систематски, отворени, а не селективни „*Регистар архитектуре модерног покрета у Србији*“, чији би задатак био да обухвати све битне елементе за објективну валоризацију: валидне податке о грађевини, оригиналне планове и фотографије, анализу просторног концепта, техника, материјала и технологије градње, окружења и др. Подсредством, на први поглед, минорних примера из опуса доајена српске модерне архитектуре, желело се указати на чињеницу да активно суделовање и увођење Србије у савремени међународни историјско-теоријски дискурс о модернизму, мора бити приоритет савремене политике заштите.

■ мр Марта Вукотић Лазар

■ Грачаница

■ Пећка патријаршија

■ Дечани

→ Каиша Форум Мадрид (Caixa Forum Madrid) Пасео дел Прадо (Paseo del Prado), Мадрид, Шпанија

Мали трг у проширењу улице Пасео дел Прадо, код броја 36, један је од најљупкијих и најнеочекиванијих јавних простора Мадрида. Истовремено сакривен али и сасвим доступан, смештен у срцу Мадридске културне четврти, у непосредној близини музеја Прадо и музеја Краљица Софија (Reina Sofija) и Тисен-Борнемиса (Thyssen-Bornemisza), овај простор постао је током октобра и новембра 2009. године уметничка галерија на отвореном која је приказала дела **Маноло Валдеса (Manolo Valdés)**, славног уметника рођеног у Валенсији.

У залеђу трга налази се, сада већ једна од модерних архитектонских икона Мадрида, **Каиша Форум Мадрид**, Друштвени и културни центар фондације Каиша (La Caixa Foundation Social and Cultural Centre).

Архитекти швајцарске куће Херцог и Де Мурон (Herzog & de Meuron) су објекат који је некада био Електрана Mediodía, значајан пример индустријске архитектуре Мадрида XIX века (1899. година), потпуно преуредили. Од старе електране задржана је само фасада од опеке, а једна мала гасна електрана је срушена, да би на њеном месту био изграђен трг.

Замишљену као урбани магнет и то не само за љубитеље уметности, архитекте су, да би привукли посетиоце да уђу у Форум, подигле зграду Каиша Форума изнад коте терена, очигледно пркосећи законима гравитације. На врх постојеће шкољке од опеке дограђен је челични додаток, а поцинковане челичне решетке одвојиле су конструкцију од нивоа терена.

Друштвени и културни центар КАИША ФОРУМ, улица Пасео дел Прадо 36, Мадрид
Photo © Марија Лалошевић, новембар 2009. године

„Једино што смо од старе електране могли да искористимо била је фасада од опеке. Да би се осмислиле и уклопиле нове архитектонске компоненте Пројекта Каиша Форума, почели смо са „хирушком“ операцијом одвајања и уклањања основе и делова зграде који нам нису били потребни. Ово је отворило потпуно нову и спектакуларну перспективу за решавање бројних проблема које је наметала локација. Уклањање основе објекта оставило је надкривени трг испод љуштуре од опеке која сада изгледа као да лебди изнад нивоа улице. Овај заклоњени простор испод Каиша Форума нуди хладовину посетиоцима који желе да ту проведу неко време или да се састану са неким, а истовремено тај простор је улаз у Форум. Проблеми, као што су уске околне улице, одређивање главног улаза и архитектонски идентитет модерне уметничке институције могли су да буду разматрани и решавани у једноставном урбанистичком и скулпторском маниру.“ Херцог и Де Мурон

Каиша Форум Мадрид је културни центар који нуди два спрата изложбеног галеријског простора, ресторан, дворану и изванредну књижару. Постоји контраст између прилагодљивог карактера нивоа са изложбеним просторима и просторне сложености последњег спрата где се налазе ресторан/бар и канцеларије. Одвајање конструкције од нивоа терена обликовало је два света Каиша Форума. Један испод и други изнад нивоа терена. Подземни свет укопан испод уређеног трга чине позориште/дворана, учионице, услужне просторије и паркинг простори.

Десни обод трга дефинише први вертикални врт у Мадриду, сачињен од 15.000 биљака и 250 биљних врста. Ову вертикалну башту, висине 24 метра, пројектовао је Патрик Бланк (Patrick Blanc) и она представља везу са Ботаничком баштом Мадрида која се налази са супротне стране улице Пасео дел Прадо.

Нови Каиша Форум у Мадриду у пријатном и лако преплитању отворених и затворених простора пружа обиље могућности за проширени програм који обухвата музичке, литерарне, филмске, као и друштвене и образоване програме. Изложба која је организована поводом отварања, априла 2008. године, обухватила је 37 радова савремених уметника, као што су Синди Шерман (Cindy Sherman), Корнелија Паркер (Cornelia Parker), Ричард Лонг (Richard Long), Анселм Кифер (Anselm Kiefer) и Џорџ Базелиц (Georg Baselitz).

Новембра 2009. године *Инфанткиња Маргарита Манола Валдеса* смешила се љубитељима лепог у Мадриду.

■ Марија Лалoшевић, дипл.инж.арх.

Стара електрана Photo © Herzog & de Meuron

Каиша Форум Модел Photo © Herzog & de Meuron

Изведени објекат Каиша Форум, аутори Херцог и Де Мурон
Photo © Christian Richters

Јавни простор, Пасео дел Прадо 36 Photo © Google pictures

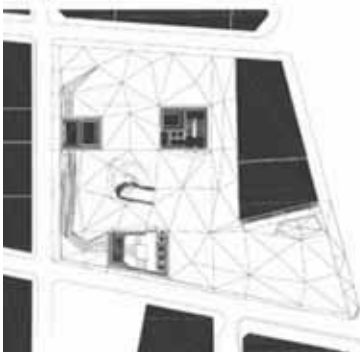
Прва скица аутора
© Herzog & de Meuron

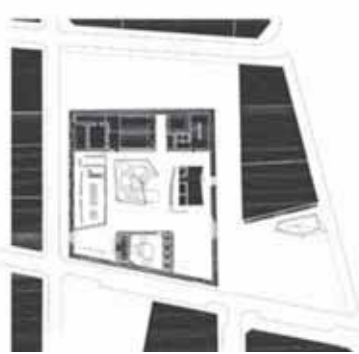
Шематски приказ нивоа -
постојеће/дограђено/надкривени трг
© Herzog & de Meuron

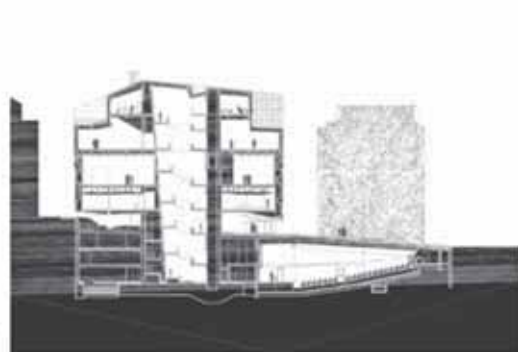
Пресек кроз објекат и трг
© Herzog & de Meuron

Основа приземља
© Herzog & de Meuron

Основа првог нивоа
© Herzog & de Meuron

Пресек кроз трг и објекат
© Herzog & de Meuron

Каиша Форум, ниво трга, улаз у објекат
Photo © Марија Лалошевић

Степениште ...
Photo © Christian Richters

... није само пуко савладавање нивоа
Photo © Christian Richters

Галеријски простор
Photo © Christian Richters

Вертикални врт аутора Патрика Бланка

Трг - Јавни простор - Изложбени простор

Површина локације: 1.934 кв. метара

Трг: 650 кв. метара

Основа објекта: 1.400 кв. метара

Бруто површина објекта: 11.000 кв. метара

Објекат завршен 2008. године

Photos © Марија Лалошевић

Јавни простор, Пасео дел Прадо, атмосфера дању

Инфантикиња Маргарита аутора Манола Валдеса

Јавни простор, Пасео дел Прадо, атмосфера ноћу

Детаљи

Photos © (Christian Richters), Марија Лалошевић

Традиција отварања Салона урбанизма на Светски дан урбанизма, 8. новембра, ове године је само „технички“ померена за неколико дана унапред, те су се урбанисти у Нишу срели 6. новембра, када је свечано отворен 18. Салон урбанизма.

Традиционална годишња манифестација Удружења урбаниста Србије која представља смотру најзначајнијих, актуелних остварења у области просторног и урбанистичког планирања, урбанистичког пројектовања и реализација ове сезоне приказала је 121 рад из земље и иностранства, у оквиру следећих категорија:

1. Просторни планови (4 рада)
2. Генерални планови и планови општег уређења (4 рада)
3. Планови регулације (31 рад)
4. Урбанистички пројекти и реализације (5 радова)
5. Конкурси (12 радова)

6. Истраживања, студије из области урбанизма (14 радова)
7. Заштита животне средине кроз студије и урбанистичке планове (7 радова)
8. Примена информатичке технологије (3 рада)
9. Публикације (14 радова)
10. Студентски радови (27 радова).

Урбанистички завод Београда награђен је на овогодишњем, 18. Салону урбанизма, значајним признањем - 3. местом у Категорији Студије и истраживања, за рад СТУДИЈА СОЦИЈАЛНОГ СТАНОВАЊА.

Овом темом Урбанистички завод Београда бавио се током 2009. године на више поља, те је рад објединио приказе Студије социјалног становања РС која је део Стратегије просторног развоја Републике Србије, Изложбе "Бечка станоградња – Иновативно. Социјално. Еколошки." и Радионице "Социјално и модерно – станоградња у Бечу".

Ауторски тим Студије социјалног становања РС:

Марија Лалошевић, мр Жаклина Глигоријевић, Дарко Савић, др Ђорђе Мојовић (*Програм за урбани развој*), Маја Јоковић Поткоњак, Радмила Марковић

Ауторски тим Изложбе и Радионице:

Марија Лалошевић, тим Урбанистичког завода Београда и ComPress Београд

Студија социјалног становања део је недавно завршене Стратегије просторног развоја Републике Србије 2009-2013-2020. Тим из Сектора за стратешко планирање и развој је у сарадњи са Програмом за урбани развој израдио студијско-аналитичку основу из области социјалног становања. У Студији се преплићу правни, социолошки, економски, урбанистички, просторни и регионални аспекти социјалног становања, баш као што се закономмерно преплићу и узајамно условљавају и у пракси. У Урбанистичком заводу Београда је у припреми наставак ове студије који за тему има Београд, досадашња искуства и могућности за организовање савремених модела непрофитног становања. Са друге стране, најаву изградње великог броја станова по приступачној цени од стране Републичке управе повод је да се посебна пажња посвети изучавању успеле праксе Беча у овој области, те је у организацији Урбанистичког завода Београда и ComPRESS-а током септембра 2009. у Београду приказана Изложба "Бечка станоградња – Иновативно. Социјално. Еколошки". Ова изложба дала је свеобухватан увид у станоградњу у Бечу од двадесетих година прошлог века до данас. На изложби су представљени реализовани пројекти из области јавно дотиране станоградње и њихово уклапање у актуелне пројекте развоја града. Изложбу је пратила Радионица "Социјално и модерно – станоградња у Бечу", на којој је бројна делегација града Беча представила моделе дотиране станоградње реализоване у Бечу и архитектонске, социјалне и еколошке аспекте ове изградње. На радионици су разматрани и модели приватно/јавног партнерства који су у земљама у транзицији и развијеним земљама Европе показали изузетне резултате у области дотиране станоградње.

Урбанистички завод Београда је на овогодишњем Салону урбанизма учествовао и са следећим радовима:

- Програм за План генералне регулације мреже пијаца на простору Генералног плана Београда (Категорија 3, Ауторски тим: мр Зоран Солујић и тим Урбанистичког завода Београда)
- Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана генералне регулације станица за снабдевање горивом (Категорија 7, Ауторски тим: Љиљана Бајц са стручним тимом).

Галерија „Србија“ у Нишу приказала је премијерну поставку Салона урбанизма од 6. до 13. новембра 2009. године. Целокупна или делимична поставка Салона путује и презентује се у градовима покровитељима и другим градовима у земљи и иностранству.

Марија Лалашевић, дипл.инж.арх.

